

Gönderim Tarihi: 28.02.2022

Kabul Tarihi: 25.04.2022

ETRÜSKLER'İN KÖKENİ, KİMLİĞİ VE ROMA MEDENİYETİNE KATKILARI

The Origin, Identity and Contributions of the Etruscans to Roman Civilization

Ekrem MEMİŞ

Prof. Dr., Sinop Üniversitesi,
Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü
ememis@sinop.edu.tr

ORCID ID: 0000-0001-5283-518X

Çalışmanın Türü: Araştırma

Öz

Etrüskler adıyla anılan kavim, aslında Anadolu'lu Troyalılar ile Türk kökenli İskitler'in (Sakalar) İtalya'da karışıp kaynaşmasıyla oluşan ve İtalya'daki mevcut köy kültürünü şehir kültürüne dönüştüren önemli bir halk grubudur.

Grekler onları Tyrsenler veya Tyrhenler adıyla anarken, Romalılar bu kavme Tuscalar ya da Etrusclar demiştir. Oysaki Etrüskler, kendilerine Rasenna diyorlardı.

İnsanlık tarihinde Doğu ve Batı dünyalarının ilk büyük mücadelesi olarak kabul edilen Troya Savaşları'nda Doğu Bloku'nun temsilcisi olarak ortaya çıkan Troyalılar, on yıllık bir mücadelenin sonunda Batı'yı temsil eden Akalar'a yenilmişlerdi. Bir süre sonra Ege Göçleri'ne (Deniz Kavimleri Göçü) katılmak zorunda kalan Troyalılar, birdenbire kendilerini Mısır kapılarında bulmuşlardı. Ege Göçleri'nin hem birinci hem de ikinci aşamasına katılan Troyalılar, Mısır firavunlarına karşı verdikleri mücadeleyi ne yazık ki, kaybetmişlerdi. Çanakkale yöresindeki anavatanlarına dönmek zorunda kalan Troyalılar, yurtlarının yaşanmaz bir duruma geldiğini görerek, biraz daha güneydeki İzmir yöresine yerleşmişlerdi. Ancak Yunanistan'dan bu bölgeye göç eden Akalı göçmenler yüzünden, MÖ 10. yüzyıl başlarında Anadolu'yu tamamen terk ederek, deniz yoluyla İtalya'nın Toskana bölgesine göç etmişlerdi.

Bu hadiseden yaklaşık iki asır sonra, Kafkaslar üzerinden Anadolu'ya giren iki Türk kavmi ile karşılaşılıyor. Bunlar, İskit ve Kimmer kavimleridir. Anadolu'ya yaklaşık 80 yıl hükmeden Kimmerler, Orta Anadolu'daki Frig Devleti'ni de ortadan kaldırmışlardı.

Kimmerler'in peşinden Anadolu topraklarına giren İskitler, Herodotos'a göre, 28 yıl Doğu Anadolu'ya hükmettikten sonra Kimmerler'in boşalttığı Güney Rusya topraklarını istila ederek, burada Büyük İskit İmparatorluğu'nu kurmuşlardı. Ancak İskitler'in bir kısmı geri dönmeyip batı istikametindeki yürüyüşlerine devam ederek, Batı Anadolu kıyılarına ulaşmış ve buradan gemilerle İtalya'ya göç etmişlerdi. İşte İskitler'in (Sakalar) bu grubu ile daha önceden İtalya'ya göç etmiş olan Troyalılar karışıp kaynaşarak İtalya'da Türklük özelliklerinin ağır bastığı yeni bir topluluğun oluşumuna zemin hazırlamışlardı ki, bu kavim yukarıda bahsi geçen Etrüskler ya da Tursakalar adıyla anılan kavimdir.

Biz bu çalışmamızda, Etrüskler'in Roma medeniyetinin oluşumunda ne gibi roller üstlendiğini yazılı ve arkeolojik kaynakların ışığında gözler önüne sermeye çalıştık.

Anahtar Kelimeler: Troyalılar, İskitler, Etrüskler, Roma, İtalya

Abstract

The people known as Etruscans is actually an important folk group formed by the mingling of Anatolian Trojans and Scythians of Turkish origin in Italy and transforming the existing village culture in Italy into urban culture.

While Greeks called them Tyrsenes or Tyrrhenes, Romans called this people Tuscanians or Etruscans. However, the Etruscans called themselves Rasenna.

The Trojans who emerged as the representatives of the Eastern Block in the Trojan War, which is regarded as the first great struggle of the Eastern and Western worlds in human history, were defeated by the Achaeans representing the West at the end of a ten-years struggle. After a while, the Trojans, who had participated in the Sea Peoples Migration, found themselves at the gates of Egypt. The Trojans, who participated in both the first and second stages of the Sea Peoples Migration, unfortunately lost their struggle against the Egyptian Pharaohs. Having to return to their homeland in Çanakkale region, the Trojans, seeing that their homeland had become uninhabitable, migrated to the İzmir region. However, because of the Achaean immigrants who migrated to this region from Greece, they left Anatolia completely at the beginning of the 10 th century BC and migrated to the Toscana region of Italy by sea.

About two centuries after this event, we come across two Turkish tribes who entered Anatolia over the Caucasus. These are Scythian and Cimmerian tribes. The Cimmerians, who established hegemony over Anatolia for about 80 years, also abolished the Phrygian Kingdom in Central Anatolia.

According to Herodotos, the Scythians, who entered Anatolia after the Cimmerians and ruled Eastern Anatolia for 28 years, invaded the Southern Russia lands emptied by the Cimmerians and established the Great Scythian Empire there. But, some groups of the Scythians continued their march in the west direction and reached the West Anatolia shores and immigrated to Italy from here by ships. This group of the Scythians and the Trojans, who had previously immigrated to Italy, mingled and merged and paved the way for the formation of a new community in Italy where the Turkishness features predominated, who are called the Etruscans or Tursacianians.

In this study, we will try to reveal what role the Etruscans played in the formation of Roman civilization in the light of written and archaeological sources.

Keywords: Trojans, Scythians, Etruscans, Rome, Italy.

1. GİRİŞ

Etrüskler adıyla anılan kavmin nasıl meydana geldiği ve Roma medeniyetine ne gibi etki ve katkılarda bulunduğu meselesine geçmeden önce, konuya bütünlük kazandırmak açısından bazı hususlara dikkat çekmek istiyorum. Bunlardan ilki, Atatürk zamanında ortaya atılan ve üzerinde birçok bilimsel çalışma yapılan “Türk Tarih Tezi” meselesidir (Kocatürk, 1987, s.503-507; Özkul, 2019, s. 38-50; Oral-Aktın, 2010, s. 463-474; Akman, 2011, s. 80-109; Karabağ, 2018, s. 556-565). İkinci önemli mesele ise Anadolu’nun en eski Türk yurtlarından biri olup olmadığı meselesidir. Şimdi bu iki önemli meseleye ana çizgileriyle temas etmeye çalışalım.

Türkoloji çalışmalarına büyük önem veren Atatürk, Cumhuriyetimizin ilk yıllarında tarih ve dil alanlarında gerçekleştirilen çalışmalara öncülük etmiştir.

Gerçekten, Kurtuluş Mücadelesi’nden sonra 1923 yılında kurulan genç Türkiye Cumhuriyeti’nin kültür alanında gerçekleştirdiği en büyük

inkılaplardan biri milli tarih çalışmaları, diğeri de “Türk Tarih Tezi” olarak görünmektedir. 1930-1937 yılları arasında olgunlaştırılan “Türk Tarih Tezi”, o dönem Türkiye’inde önemli çalışmaların ana teması olmuştur. 1932 ve 1937 yıllarında toplanan Birinci ve İkinci Türk Tarih Kongreleri’nde bu tez, yabancı bilim insanlarının da katılımıyla enine boyuna tartışılmış ve bazı gerçekler ortaya konulmaya çalışılmıştır. Aslında bu tezin ortaya atılmasının temelinde Türklere düşman gözle bakarak Batılı tarihçilerin iftira kokan birtakım iddiaları vardı. Bu iddialar şunlardı:

1- Türklere sarı ırktandırlar, dolayısıyla Avrupalılara göre ikinci sınıf insan sayılmalıdırlar.

2- Türklere medeni kabiliyetten mahrum oldukları gibi, aynı zamanda medeniyet düşmanındırlar.

3- Türklere’in üzerinde yaşadığı Anadolu toprakları, Türklere ait değildir.

Mustafa Kemal Atatürk, ortaya atmış olduğu “Türk Tarih Tezi” ile bu iddialara cevap vermek istemiştir. Bir konuşmasında o, “Eksikliklerimizden bir tanesi de köklü tarihimizi tam anlamıyla araştırıp, ortaya koyamamamızdır. Bugün, aynı inanç ve katıyetle söylüyorum ki, Türk milletinin büyük millet olduğunu bütün medeni alem, az zamanda bir kere daha tanıyacaktır” demek suretiyle hem sorunumuzu ortaya koymuş hem de Türk tarihinin bilimsel esaslara göre araştırılması ve tarih şuurunun uyandırılması için çalışmaları bizzat başlatmıştır.

Tarih içinde Türk milletinin köklerini aramak, Türk milletinin gerçek tarihini ve bu tarihin gelişim aşamalarını göstermek, bu tezin milli niteliğini oluşturuyordu. Çünkü bu tez, alışlagelen “ümme tarih” yerine, Türk’ü esas kabul eden “millet tarih” anlayışı üzerine oturtulmuştu. Atatürk’ten önce Türk tarih, bir hanedanın tarih olarak ele alınıyor, Osmanlı Devleti’nin kuruluşu ile başlatılıyordu. Türklere’in İslamiyet’ten önceki tarihleri ve bu dönemde meydana getirdikleri kültür zenginliği ise tamamıyla göz ardı ediliyordu. İslam tarih içindeki rolleri ise ümmetçilik anlayışı yüzünden görmezlikten geliniyordu. Oysaki Türk tarihini doğru temeller üzerine oturtmak, onun Orta Asya’dan başlayan gerçek seyir ve gelişim yollarını incelemek, Türklere’in dünya tarihindeki rollerini ve dünya medeniyetine yaptıkları katkıları belirlemek gerekiyordu. Atatürk’ün tarih tezinin milli niteliği yanında bir de evrensel yönü vardı. Çünkü Atatürk’ün tarih görüşü ve tarih yorumu, yalnız kendi milleti ve kendi tarih ile sınırlı olmayıp, bütün milletleri içine alan evrensel boyutlar taşıyordu. O, bu evrensel boyutlar içinde bir taraftan da insanlık kültürünün kaynaklarını

arıyor, insanlığa ait ortak kültür mirasında bütün milletleri pay ve şeref sahibi yapmak istiyordu.

İnsanlık tarihi inceden inceye tetkik edildiği zaman, 4 büyük medeniyetin zincirleme olarak birbirini takip ettiği görülmektedir. Bunlar sırasıyla; 1- Eski Mısır ve Mezopotamya Medeniyetleri, 2- Klasik Yunan ve Roma Medeniyetleri, 3- Ortaçağ İslam Medeniyeti, 4- Batı Avrupa Medeniyeti'dir.

Peki ama bu dört medeniyetin dışında başka medeniyet yok muydu? Eğer varsa, bunlar neredeydi?

Atatürk'ün tarih tezi, bu soruların cevabını arkeolojik, antropolojik, filolojik ve etnografik belgelerin ışığında Orta Asya'da aradı. Bu teze göre, Orta Asya Türkler'in anayurdu idi ve bütün medeniyetlerin çıkış noktası da yine burası idi. Çeşitli sebeplerle anayurdu terk etmek zorunda kalan Türkler, Mezopotamya'ya, Anadolu'ya, Mısır'a ve Avrupa'ya yayılmış ve buralarda yeni medeniyetler meydana getirmişlerdi. Yine bu teze göre, Anadolu'nun en eski sahipleri de Orta Asya'dan göç eden Türkler'di. Atatürk'e göre, Türkler'in İslam medeniyetine yapmış olduğu katkılar da mutlak surette araştırılmalıydı.

Gerçekten, Cumhuriyetimizin ilk 15 yılında bu teze ilişkin önemli çalışmalar yapıldı, hatta okullarda okutulan tarih ders kitapları bile "Atatürk'ün Türk Tarih Tezi"ni doğrulayacak biçimde kaleme alındı. Ancak Atatürk'ün ölümünden sonra yavaş yavaş bu tezden vazgeçildi. Dahası tarih araştırmaları zaman içinde önemini kaybettiği gibi, tarih kitapları da iktidara gelen hükümetlerin görüşleri doğrultusunda yazılmaya başlandı. Neyin doğru neyin yanlış olduğunu bilemez hale geldik.

Bugüne kadar 1940'lı, 50'li, 60'lı, 70'li, 80'li, 90'lı yılların tarih ders kitaplarını inceleme fırsatım oldu. 2000'li yıllarda neşredilen kitapları da gözden geçirdim. Ancak dikkate şayandır ki, 70 yılı aşkın bir süredir tarih kitaplarının içeriğinde kayda değer bir değişikliğe rastlamadım. Halbuki son 70 yıldır gerek Türk tarihinde gerekse dünya tarihinde öylesine önemli değişiklikler oldu ki, bunların mutlaka ders kitaplarına geçirilmesi gerekirdi. Ama her nedense, her konuda olduğu gibi, bu konuda da millet olarak yerimizde saymayı tercih ettik. Bu konunun daha anlaşılır hale gelmesi için, bazı hususlara dikkat çekmek istiyorum.

Biz hala Türk tarihini Hunlar'la başlatıyor ve 2200 yıllık bir geçmişimiz olduğunu düşünüyoruz. Halbuki bu görüş tamamıyla yanlıştır. Çünkü Türk'ün en az 5000 yıllık bir geçmişi vardır.

Biz hala ders kitaplarımızda Anadolu'ya 26 Ağustos 1071 Malazgirt Zaferi ile girdiğimizi ve bu toprakları ikinci vatan yaptığımızı anlatıyoruz. Halbuki bu görüş de yanlıştır. Çünkü bizim Anadolu'daki geçmişimiz, günümüzden 8000 (sekiz bin) yıl geriye gitmektedir (Memiş, 2009 b, s.65) Çivi yazılı metinlerden anlaşıldığına göre, "Türk" adını taşıyan ilk devletimiz de MÖ 3. Binyılda bu topraklar üzerinde kurulmuş görünüyor (Memiş, 2009 b, s. 135). Bir başka ifadeyle, Türk adını taşıyan ilk devletimiz, Orta Asya'da kurulan Göktürk Devleti değildir.

Orta Asya'nın Türkler'in yegâne anayurdu olduğu tezine de artık şüpheyle yaklaşmamız gerekmektedir. Ayrıca Orta Asya'dan niçin göç ettiğimize ilişkin olarak tarih ders kitaplarında sıralanan sebeplerin bir kısmının da mantık dışı olduğu anlaşılmaktadır (Memiş-Bülbül, 2019, s.8).

Üniversite sınavlarında öğrencilere sorulan sorulardan biri de tarihteki ilk yazılı antlaşmayla ilgilidir. Eğer bu soruya "Kadeş Barış Antlaşması" cevabını vermezseniz, cevabınız yanlış kabul edilir. Halbuki bu antlaşma ilk yazılı antlaşma olmadığı gibi, antlaşmanın adı da yanlıştır (Memiş, 2020, s. 130). Çünkü Hitit devlet arşivinde bu isimle anılan bir antlaşma yoktur (Memiş, 2007, s.27). Doğru isimlendirme ise "Hitit-Mısır Barış Antlaşması" olmalıdır.

Bu örnekleri çoğaltmamız mümkündür. Ancak şu kadarını söyleyebiliriz ki, tarih ders kitaplarımız, bilgi, kavram ve anlatım hataları ile doludur. Biz bu hataları 30 yılı aşkın bir süredir gerek bilimsel yazılarımızda gerekse vermiş olduğumuz konferanslarda dile getirdik ve getirmeye de devam ediyoruz. Fakat ne yazık ki, bu konularda hiçbir düzenlemeye gidilmediğini de gayet iyi biliyoruz. Bununla beraber, içimiz rahat. Çünkü sorumluluk sahibi bir akademisyen olarak, görevimizi yaptığımıza inanıyoruz. Böyle bir giriş yaptıktan sonra, Türk tarihinin kaç yıllık bir geçmişi olduğu, Orta Asya'nın yegâne anayurdumuz olup olmadığı, Anadolu'daki Türk varlığının ne kadar geriye gittiği şeklindeki soruların gerçek cevaplarını verebiliriz.

Yazılı belgelere göre hüküm vermek gerekirse, Türk tarihinin en azından 5000 yıllık bir geçmişi vardır. Ancak arkeolojik delilleri de dikkate aldığımız takdirde, 8000 yıllık bir geçmişten söz edilebilir (Memiş, 2009 b, s. 65). Türk tarihinin yaklaşık 8000 yıllık bir geçmişi olduğunu kanıtlayan bilgi ve bulgular Orta Asya'dan değil, Anadolu'dan gelmiştir. Çünkü Anadolu'da MÖ 6. Binyıldan itibaren Türk kültürünün izlerini görmek mümkündür. Üstelik az önce de ifade ettiğimiz gibi, "Türk" adını taşıyan ilk devletimiz de MS 6. yüzyıl ortalarında Orta Asya'da kurulan Göktürk

Devleti değildir. Çivi yazılı Akkad metinlerden öğrenildiğine göre, MÖ 2250’lerde Akkad kralı Naram-Sin’e karşı mücadele eden ve 17 şehir devletinden oluşan Anadolulu koalisyonun içinde Türki Krallığı adıyla anılan bir Türk krallığı vardır (Memiş, 2020, s.22-23; Memiş, 1988, s. 37). Üstelik MÖ 2. Binyılın ilk çeyreğine tarihlenen çivi yazılı Mari arşivi vesikalarında da “Turukkular” şeklinde onlarca kez Türkler’in adına rastlanmaktadır (Bayram, 1989, s.92-107). Eski Asur krallarından I. Şamşi Adad’ın ve Babil kralı Hammurabi’nin de isimlerinin geçtiği bu metinlerden öğrenildiğine göre, son derece savaşçı bir kavim oldukları anlaşılan Turukkular, ağırlıklı olarak bugünkü İran-Irak-Türkiye üçgeninde yaşamakta idiler. Proto Türk kavimlerinden biri olan ve Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Kuzey Suriye ve Kuzey Mezopotamya toprakları üzerinde yaşayan Hurriler’in (Alpman, 1981-1982, s. 283-313; Erzen, 1986, s. 15-20; Memiş, 2020, s.38-42) de MÖ 6000’lerden itibaren yukarıda bahsi geçen bölgelerde var oldukları gerçeği dikkate alınacak olursa, Türkler’in en az 8000 yıldan beri bu topraklarda yaşadıkları ve daha önce de ifade ettiğimiz gibi “Türk” adını taşıyan en eski devletlerini de Anadolu toprakları üzerinde kurdukları sonucu ortaya çıkar (Memiş, 2009 b, s. 135).

Bu bilgiler ışığında şunu rahatlıkla söyleyebiliriz ki, Orta Asya Türkler’in yegâne anayurdu değildir. Anadolu da Türkler’in en eski vatanlarından biridir. Hatta bize göre, Türkler’in gerçek anayurdu Anadolu’dur. Bu durumda Atatürk’ümüzün Anadolu’yu en eski Türk yurtlarından biri olarak göstermeye çalışması ve Türkler’in Anadolu’da en azından 5000 yıllık bir geçmişi olduğuna inanması da bir yerde belgelerle kanıtlanmış olmaktadır.

Ayrıca şunu kafamıza iyice yerleştirelim ki, Anadolu, 26 Ağustos 1071’de kazanılan Malazgirt Zaferi’nden sonra Türk yurdu olmuş değildir. Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi, Türkler günümüzden binlerce yıl önce Anadolu’da zaten mevcut idiler ve bu topraklar, onların vatanı idi. Aslına bakılacak olursa, “26 Ağustos 1071 Hadisesi”, Batılıların bilinçli bir dayatmasıdır ve bizler ne yazık ki, bu dayatmayı yutuyoruz. Çünkü 200 bin kişilik Bizans ordusunun 50 bin kişilik Türk ordusu tarafından hezimete uğratılması, düşman komutanının Türkler’in eline esir düşmesi ve Türklerle anlaşma yapmak zorunda kalması gururumuzu okşuyor. Hele bir de bu zaferden sonra Anadolu’yu ikinci vatan yaptığımız tezi, o kadar çok hoşumuza gidiyor ki, bize oynanan oyunun farkına bile varmıyoruz. Halbuki biraz önce de belirttiğimiz gibi, bizler Anadolu’ya sonradan gelmedik, bizler bu yurdun gerçek sahipleriyiz. Çivi yazılı belgeler, Anadolu’nun en eski yurtlarımızdan biri olduğunu, bütün çıplaklığı ile gözler önüne seriyor. Ama

Batı'nın oyununa gelir de "Anadolu'yu 1071'den sonra Türkleştirdiğimizi ders kitaplarımızda anlatmaya kalkışırsak, kendi kendimizi tuzağa düşürmüş oluruz". İşte bu yüzdendir ki, özellikle devletimizi idare edenlerin ve Milli Eğitim'den sorumlu olan şahıs ya da şahısların, bu konuya hassasiyet göstermeleri icap eder.

Bu bilgileri de aktardıktan sonra, asıl konumuzu teşkil eden Etrüsk kavminin oluşumunda pay sahibi olan kavimlerden söz etmeye başlayabiliriz. Bu cümleden olmak üzere, elbette ki, ilk ele almamız gereken kavim Troyalılar olacaktır.

2. TROYA SAVAŞLARI VE TROYALILAR

Tarihte Doğu ve Batı dünyalarını karşı karşıya getiren ilk büyük mücadele, Troya Savaşları'dır (Memiş, 2012 a, s.114; Memiş, 2009 a, s. 43). Troya, bugünkü Çanakkale vilayeti sınırları içerisinde yer alan modern Hisarlık Tepe'nin eskiçağlardaki adıdır. Dokuz kentin üst üste yapılıp yıkıldığı Troya'nın en görkemli tabakası, Troya VI yerleşkesidir. Yakın zamanlara kadar, savaşı sahne olan kentin, bu kent olduğu zannediliyordu. Fakat sonradan bu düşüncenin yanlış olduğu anlaşıldı. Çünkü Troya VI kenti bir istila sonucunda değil, bir deprem sonucunda yıkılmıştı. Bugün ise, Troya VI'nın hemen üzerine kurulmuş olan Troya VII-a'nın savaşı sahne olan kent olduğu hemen herkes tarafından kabul edilmektedir (Mansel, 1971, s. 83). Çünkü VII-a şehrinin üzerini kaplayan kalın bir kül tabakası, kentin bir yangın neticesinde tahrip edildiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Troya Savaşları, kıta karası Yunanistan'dan gelen Akalar ve müttefikleri ile Kuzeybatı Anadolu'da oturan Troyalılar ve müttefikleri arasında cereyan eden ve yaklaşık on yıl süren büyük bir mücadeledir. Bu mücadelede Akalar'ın Batı dünyasını, Troyalılar'ın ise Doğu dünyasını temsil ettikleri anlaşılmaktadır. (Memiş, 2009 a, s.45; Memiş, 2019 b, s.73).

Dünya tarihinin ilk Boğazlar Savaşı olarak da kabul edilen Troya Savaşları, Homeros'un İlyada adlı destanının da asıl konusunu teşkil eder. Adı geçen ozan, bu savaşın bir kadın kaçırma hadisesi yüzünden patlak verdiğini dile getirir (Memiş, 2012 a, s. 114). Destandan anlaşıldığına göre, Troya kralı Priamos'un küçük oğlu Aleksandros Paris, Aka beylerinden Sparta kralı Menelaos'un güzel karısı Helena'yı kaçırmış, bunun üzerine Mykenai kralı Agamemnon'un önderliğinde toplanan Aka beyleri, kaçırılan kadını kurtarmak amacıyla yaklaşık 1200 gemiden oluşan büyük bir donanma ile Troya önlerine demir atmışlar ve Troyalılara savaş ilan etmişlerdi (Memiş, 2020, s. 136).

Troya Savaşlarının cereyan ettiği MÖ. 13. yüzyılın ikinci yarısında Yunanistan'da merkezi anlamda büyük bir devlet yoktu. Çünkü coğrafi engeller, böyle bir devletin oluşumuna izin vermiyordu. Buna karşılık kantonal bir yapı arz eden Yunanistan'ın muhtelif yörelerinde irili ufaklı birçok şehir devleti vardı. Bu şehir devletleri "vanaks" ya da "basileus" unvanını taşıyan krallar tarafından idare ediliyorlardı. Bu krallar arasında sürekli çatışmalar yaşanıyor. Ancak dıştan gelen bir tehdit ya da hepsini ilgilendiren müşterek bir sorun ortaya çıktığında birlikte hareket etmesini de biliyorlardı. Bu tür durumlarda içlerindeki en güçlü kral, onlara önderlik ediyordu. Diğer krallar, sorun çözülünceye kadar, seçtikleri lidere itaat etmek zorundaydılar (Memiş, 2012 a, s.115).

Bu savaşta Aka beylerinin oluşturduğu ittifakın önderi, Mykenai kralı Agamemnon'du. Çünkü o, gerek asker ve gemi gerekse sahip olduğu hayvan sürüleri ve arazi bakımından, Aka beylerinin en zengini idi. Dolayısıyla onun siyasal kudreti aslında ekonomik gücünden kaynaklanıyordu (Page, 1959, s. 254; Memiş, 2009 a, s. 48).

Mykenai kralı Agamemnon'un komutasında Troya önlerine gelen Aka beylerinin kimlikleri ve bu savaşa kaçır gemiyle iştirak ettikleri, İlyada II'deki Gemiler Kataloğu'nda bütün ayrıntıları ile gözler önüne serilmektedir (Homeros, İlyada II, 490-760; Huxley, 1960, s.29). Toplam 1200 gemiden oluşan bu donanmaya 100 gemi veren Agamemnon, Arkadialılar'a da ödünç olarak 60 gemi vermiştir, yani aslında onun 160 gemilik bir deniz gücü vardır. Mykenai kralı Agamemnon'dan sonra en fazla katkıyı Pylos kralı Nestor yapmıştır. Onun gemi sayısı 90'dır. Karısı kaçırılan Sparta kralı Menelaos'un gemi sayısı ise 60'tır.

Gemiler Kataloğu incelendiğinde görülür ki, bu ittifaka kıta karası Yunanistan dışında, Ege ve Akdeniz adalarında oturan kavimler de katkıda bulunmuşlardır. Bu durum, Akalar'ın sadece kıta karası Yunanistan'da değil, tüm Ege ve Akdeniz adalarında da egemen olduklarını gösterir.

Homeros'un İlyada'sında Akalar hakkında verilen bilgi kadar ayrıntılı olmasa da Troyalılar ve müttefikleri hakkında da bilgi verilir (Homeros, İlyada II, 815-875; Stubbings, 1965, s.12). Buna göre, Troya ordularına Troya kralı Priamos'un büyük oğlu Hektor komuta etmekte idi. Troya ittifakında Troyalılar dışında 17 kavimin ismi geçer. Bunların çoğu, Anadolu'nun yerli kavimleridir. Fakat Frigler, Kikonlar, Paionlar ve Trakyalılar gibi Anadolu dışından bu ittifaka katılan kavimler de vardır (Memiş, 2012 a, s.122-123).

Homeros'un iddiasına göre bu büyük savaş, Sparta kralı Menelaos'un güzel karısı Helena'nın Troya prensi Paris tarafından kaçırılması yüzünden çıkmıştı. Fakat tarihçilere göre savaşın gerçek nedeni tamamıyla ekonomik sorunlarla bağlantılıydı. Çünkü deniz ticaretinden başka geçim kaynağı olmayan Akalar'ın Akdeniz'de yürüttükleri ticaret, MÖ 1250'lerden itibaren Anadolu'daki Hitit Devleti'nin zayıflama emareleri göstermesi yüzünden zora girmiş ve bununla bağlantılı olarak Akdeniz'de korsanlar türemişti. Söz konusu korsanlar Akalı tüccarların güvenliğini tehdit etmeye başlamışlardı. Bu şartlar altında Akalar için tek bir çözüm yolu vardı. O da Akdeniz sularında engellenen deniz ticaretini Karadeniz kıyılarına kaydırmaktı. Bunu gerçekleştirebilmek için Çanakkale ve İstanbul Boğazları'nı aşmak gerekiyordu. Geçilmesi gereken ilk boğaz Çanakkale Boğazı idi ve bu boğazın kontrolü de Troyalılar'ın elinde idi. Boğazı geçebilmenin tek yolu, Troyalılar'ı buradan atmak ve şehrin kontrolünü ele geçirmektir. İşte bu büyük mücadelenin gerçek sebebi bu idi (Memiş, 2012 a, s.126; Memiş, 2020, s.137).

Arkeolojik bulgular dikkate alınacak olursa, Troya Savaşları, yaklaşık olarak MÖ 1240-1230 yılları arasına tarihlenebilir. Zaten Homeros da İlyada adlı destanında bu büyük mücadelenin on yıl sürdüğünü dile getirmektedir (Memiş, 2020, s.138).

Troya Savaşları'nı Batı dünyasını temsil eden Akalar kazanmış, hile ile ele geçirdikleri Troya kentini yakıp yıkmışlardır. Ancak onlar Troya bölgesini kontrol altına alamadıkları gibi, asıl amaçlarına da nail olamamışlardır. Zira onların gerçek amacı, Boğazları aşarak Karadeniz sahillerini kolonize etmektir. İşte Akalar bu gayelerini gerçekleştirememişlerdir. Çünkü Troya Savaşları'ndan hemen sonra başlayan ve Eskiçağ tarihinin en büyük ve en yıkıcı göç hareketlerinden biri olan Ege Göçleri ya da diğer adıyla Deniz Kavimleri Göçü (Macalister, 1914, s.20-28; Mansel, 1971, s.87-92; Barnett, 1975, s. 359-371; Kınal, 1987, s. 125-126; Memiş, 2020, s.165-174; Memiş-Bülbül, 2019, s. 107-121; Morris, 2006, s. 1-54; Memiş, 2019, s. 234-240), onların bu amaçlarının gerçekleşmesine mâni olmuştur.

3. EGE GÖÇLERİ VE SONRASINDA TROYALILAR

Gerçekten, Troya Savaşları'ndan hemen sonra, Eski Yakın Doğu dünyasını altüst edecek olan büyük bir kavimler hareketi başlamıştı. Troya Savaşları'nda karşı karşıya gelen Akalar ve Troyalılar, birdenbire kendilerini bu göç hareketinin içerisinde bulmuşlardı (Memiş, 2012 a, s.130). Mısır vesikalarında "Ekweşler" adıyla zikredilen Akalar, MÖ 13. yüzyılın

sonlarında cereyan eden ilk göç hareketinin içerisinde yer almalarına rağmen, MÖ 12. yüzyılın başlarında vuku bulan ikinci göç hareketine katılmamışlardır. Halbuki Troyalılar, Ege Göçleri'nin hem birinci hem de ikinci aşamasına katılmışlardır. Mısır firavunu Merneptah'ın MÖ 1225'lere tarihlenen Karnak Kitabesi'nde ve firavun III. Ramses'in MÖ 1190 yılına tarihlenen Medinet Habu Zafer Kitabesi'nde yenilgiye uğratılan Egeli kavimler listesinde "Turşalar" şeklinde Troyalılar'ın da ismi zikredilmektedir (Memiş, 2012 a, s.132; Page, 1959, s.106; Mansel, 1971, s.87). Fakat özellikle belirtmek gerekir ki, söz konusu göçlere katılan kavimlerin bir kısmı kendilerine yeni yurtlar bulurken (Memiş, 2006, s. 47; Memiş-Bülbül, 2019, s. 117), bir kısmı da anayurtlarına dönmek zorunda kalmışlardır. Anayurtlarına dönmek zorunda kalan kavimlerden biri de Turşalar'dır yani Troyalılar'dır.

Romalılar'ın ünlü ozanı Vergilius'un "Aeneas" adlı destanının başkahramanı olan ve esasen Troya'nın kraliyet soyundan gelen prens Aineias da bu göçlerin hiç olmazsa ilk aşamasına katılmış ve daha sonra yurduna dönmüştü. Fakat bir süre sonra, bölgede oluşan olumsuz şartlar nedeniyle, yakınlarıyla birlikte bir gemiye binerek İtalya'ya göç etmişti (Memiş-Bülbül, 2019, s.175; Memiş, 2012 a, s.133). Aineias ve yakınlarından oluşan grubun İtalya'ya gerçekleştirdiği göç hareketi, muhtemelen MÖ 1200'lere tarihlenmelidir. Mısır vesikalarında "Turşalar" ismiyle zikredilen Troyalılar, Mısır firavunlarına karşı verdikleri iki mücadeleyi de kaybettikten sonra Anadolu'ya, eski yurtlarına yani Çanakkale bölgesine dönmüşlerdir. Fakat bu bölgedeki hayat şartlarının yeterli olmadığını görünce daha güneydeki Lidya bölgesine yani İzmir ve Manisa civarına yerleşmişlerdir. Bu bölgede yaklaşık 200 yıl oturan Troyalılar, kanaatimize göre, Dorlar'ın tazyiki sebebiyle belli aşamalarla Batı Anadolu Bölgesi'ne doluşan Akalı göçmenler yüzünden MÖ 10. yüzyıl başlarında çok daha kalabalık kitleler halinde gemilerle İtalya'ya göç etmişlerdir (Memiş-Bülbül, 2019, s.175).

Buraya kadar aktardığımız bilgileri ana çizgileriyle değerlendirecek olursak, şunları söyleyebiliriz: Hitit, Mitanni ve III. Babil (Kaslar) devletleri gibi MÖ 2. Binyılın büyük siyasi güçlerinin yıkılmasına neden olan Ege Göçleri'ne, Ege ve Akdeniz menşeli birçok kavim iştirak etmiş olup, bunlardan biri de Turşalar'dır, yani Troyalılar'dır. Ege Göçleri'nin her iki aşamasına da katılan Troyalılar, bu göç hareketinden olumlu bir sonuç elde edemeyince, zorunlu olarak yurtlarına dönmek durumunda kalmışlardır.

Ancak onların yurdu iki büyük felaketi¹ üst üste yaşadığı için, oturamaz durumdaydı. Bu şartlar altında onların kendilerine yeni bir yurt bulmaktan başka çareleri kalmamıştı.

4. TROYALILAR'IN VE SAKALAR'IN (İSKİTLER) İTALYA'YA GÖÇ ETMELERİ VE ETRÜSK KAVMİNİN OLUŞUMU

Yukarıda açıklamaya çalıştığımız olumsuzluklar nedeniyle Troyalılar bir müddet Batı Anadolu'da oturduktan sonra, deniz yoluyla İtalya'ya göç etmişlerdir (Memiş, 2012 a, s.134).

Eğer Troya prensi Aineias ve yakın çevresinin oluşturduğu küçük grubun yaklaşık olarak MÖ 1200'lerde İtalya'ya yaptıkları ilk göç hareketini bir tarafa bırakacak olursak, Troyalılar'ın İtalya'ya daha kalabalık gruplar halinde gerçekleştirdikleri göç hareketi, iki aşamada vuku bulmuş gibi görünmektedir (Demircioğlu, 1953, s.17). Arkeolojik bulgulara göre, bu göçlerin birinci aşaması MÖ 10. yüzyılda, ikinci aşaması ise MÖ 8. yüzyılda meydana gelmiş olmalıydı (Memiş, 2012 a, s.134; Memiş-Bülbül, 2019, s.176). Troyalılar'ın İtalya kıyılarına ayak bastıkları bu ikinci göç hareketinin cereyan ettiği sıralarda Avrasya bozkırlarından gelerek Kafkaslar üzerinden Anadolu'ya giren iki Türk kavmi ile karşılaşırız. Bunlar, Kimmer (Tarhan, 1979, s. 335-369; Bridgman, 1998, s. 31-64) ve İskit (Memiş, 2012 b; Rice, 1958; Durmuş, 1953) kavimleridir. Kırım yarımadası ve çevresindeki anayurtlarını İskit saldırıları yüzünden terk etmek zorunda kalan ve Anadolu topraklarına ani bir giriş yapan Kimmerler, Orta ve İç Batı Anadolu topraklarında egemen olan Frig Devleti'ni (Memiş, 2020, s.191-194; Kınal, 1987, s.233-235; İplikçioğlu, 1994, s.77-78; Yıldırım, 1996, s.123-138; Umar, 1999, s.241-244; Sevin, 1982, s.245-275) yıkararak, yaklaşık 80 yıl bu ülkede egemen olmuşlar, MÖ 7. yüzyıl sonlarında da Lidyalılar (Memiş, 2020, s.218-220; Kınal, 1987, s.260-262) tarafından Anadolu topraklarından tamamen çıkarılmışlardır. Herodotos'tan öğrenildiğine göre, İskitler ya da diğer adıyla Sakalar denilen Türk kavmi ise 28 yıl Doğu Anadolu'ya hükmettikten sonra (Herodotos, I, 106), Kimmerler'in boşalttığı Güney Rusya topraklarına yerleşerek, orada "Büyük İskit İmparatorluğu" adı ile anılan siyasi gücü vücuda getirmişlerdir. Fakat Sakalar'dan bir grup, Güney Rusya'ya dönmek yerine batıya doğru yürümeye devam etmiş, Anadolu'yu baştan başa geçtikten sonra Batı Anadolu kıyılarından gemilere binerek, deniz yoluyla İtalya'ya gelmişlerdir (Memiş-Bülbül, 2019, s.177).

¹ Bu felaketlerin ilki Troya Savaşları, ikincisi ise Ege Göçleri'dir.

İşte Sakalar'ın bu grubu ile daha önceden İtalya'ya göç etmiş olan Batı Anadolu Troyalılar, İtalya'da karışıp kaynaşmışlar ve tarihçilerin Etrüskler ya da Tursakalar adıyla andıkları kavmi meydana getirmişlerdir (Memiş-Bülbül, 2019, s.177; Memiş, 2012 a, s.135). Bu isimlere yakından bakacak olursak, "Etrüsk" kelimesi içerisinde geçen tr Troyalılar'a, sk da Sakalar'a işaret etmektedir. Yine aynı şekilde "Tursakalar" kelimesi içerisinde de Tur Troyalılar'a, Saka ise Sakalar'a işaret etmektedir ki, burada Etrüsk kavminin Troyalılar ile Sakalar'dan oluştuğu, çok daha bariz bir şekilde görülebilmektedir.

Demek oluyor ki, Etrüskler adı verilen kavim, Batı Anadolu Troyalılar ile Türk kökenli Sakalar'ın (İskitler) İtalya'da karışıp kaynaşmasıyla oluşmuş yeni bir topluluktur. Dolayısıyla bu yeni kavmin kökeni hem Anadolu'ya hem de Orta Asya'ya dayanmaktadır. Etrüskler'in köken olarak hem Anadolu'ya hem de Orta Asya'ya dayandığını gösteren birçok delil vardır. Bu delillerin en çarpıcı olanı, kurt motifidir. Gerçekten, Romulus ve Romus kardeşleri emziren dişi kurt motifi, Etrüskler'in Orta Asya ile irtibatlı olduklarının en önemli işaretlerinden biri olsa gerektir. Etrüsk krallarının asalarında yer alan çift başlı kartal motifinin de Asya kökenli olduğuna şüphe yoktur. Çünkü çift başlı kartala tarihte ilk kez Sümerler'de rastlanmaktadır ki, bu kavim, MÖ 3500'lerde Orta Asya'dan Mezopotamya'ya göçmen olarak gelmiştir (Memiş, 2009 b, s.73-74). Çivi yazılı Sümer metinlerinde "imdigud" denilen çift başlı kartal, Orta Asya Türk kavimlerinden biri olan Göktürkler'de ve daha sonraları Selçuklular'da da görülmektedir ki, bütün bu kavimlerin kökeni Orta Asya'ya dayanmaktadır. Dolayısıyla Etrüskler'i oluşturan iki toplumdan en az birinin (Sakalar'ın) Orta Asya kökenli olduğu muhakkaktır (Memiş, 2012 a, s.74).

Etrüsk kavminin bünyesinde Türkler'in varlığına işaret eden bir başka delil de bütün Türklerde olduğu gibi Etrüskler'de de kırmızı rengin kutsal renk olarak kabul edilmesidir (Ayda, 1992, s.61). Kabartmalar üzerindeki Etrüsk tasvirleri de bu kavme mensup insanların tıpkı Türkler gibi orta boylu, geniş omuzlu ve yuvarlak kafalı olduklarını gözler önüne sermektedir (Memiş, 2009 b, s.74; Türkkan, 2012, s.98-100).

Yeri gelmişken İtalya'nın Floransa şehrindeki Etrüsk Müzesi'nde teşhir edilen "kuyrukları düğümlü" bir çift at heykelinden de burada kısaca bahsetmekte fayda vardır. Çünkü atların kuyruklarının düğümlenmesi adeti bir Türk geleneğidir ve sadece Türkler'de vardır (Memiş-Bülbül, 2019, s.178).

Bütün bunlar bir yana, Etrüskologlar, Etrüskçe'nin de yapı bakımından Ural-Altay dil ailesine mensup olduğunu kabul etmişlerdir (Türkkan, 2012, s.156).

Görülüyor ki, Etrüsk kavminin bünyesinde Türklük özellikleri bir hayli fazladır. Bununla beraber, bu kavmin oluşumunda önemli payı olan Anadolu Troyalılar'ın Türk kökenli olup olmadıkları, kendi dilleriyle yazılmış belgeler henüz ele geçmediği için bilinmemektedir. Ancak gerek Osmanlı padişahı Fatih Sultan Mehmet gerekse Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk, Troyalılar'ın Türklüğüne vurgu yapmaktadırlar. Bu iki Türk büyüğünün Troyalılar'ı Türk kabul etmesi, şimdilik bilimsel gerçeklerle bağdaşmasa bile, yine de çok önemlidir. Çünkü onlar, Anadolu'nun bu kahraman halkını bizden saymışlardır (Erhat, 1999, s.56; Memiş, 2012 a, s.149). Ayrıca Troyalılar Batı Anadolu'nun şehir kültürü başta olmak üzere, ziraat, zeytincilik, bağcılık, denizcilik ve madencilik alanlarındaki tecrübelerini yeni yurtlarına taşımışlardır.

Bu bilgileri aktardıktan sonra, İtalya coğrafyasındaki Etrüsk tarihine de kısaca göz gezdirmekte fayda vardır.

5. İTALYA TARİHİNDE ETRÜSKLER'İN YERİ VE ÖNEMİ

Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi, MÖ 10. ve 8. yüzyıllarda gerçekleştirilen iki göç dalgası ile İtalya'ya ayak basan Troyalılar ve sonradan bu ülkeye gelen Sakalar'ın etnik olarak karışıp kaynaşmasıyla meydana gelen Etrüsk kavmi, önceleri Tiber ırmağının sağ sahili ile Arnus ırmağının sol sahili arasında kalan bölgeye yerleşmiştir. Etrüskler'in bu bölgeyi tercih etmelerinin asıl sebebi, herhalde buraların maden bakımından zenginliği olmuş olsa gerektir. Gemici ve muharip kişiler olarak buralara yerleşen Etrüskler, bölgenin yerli halkını da kendilerine tabi yapmışlar ve bunların efendileri olarak birlikte yaşamaya başlamışlardır (Demircioğlu, 1953, s.17).

Etrüskler, kendilerinden önceki dönemde köy kültürünü yaşamakta olan İtalya'ya, Anadolu ve Ege kıyılarının şehir kültürünü getirmişlerdir. Çağdaş kavimlerden çok daha yüksek bir hayat standartına sahip oldukları anlaşılan Etrüskler, kısa zamanda bölgedeki diğer kavimleri egemenlikleri altına almışlardır.

Etrüskler İtalya'ya sadece şehir hayatını getirmekle kalmamışlar, ziraatı ve madenciligi de geliştirmişlerdir. Bilim insanları, İtalya'da bağcılığı ve zeytinciliği Etrüskler'in iletmediğini dile getirmektedirler. Prof. Dr. Halil Demircioğlu'nun aktardığı bilgilere göre, deniz ticaretini de kısa zamanda

geliştiren Etrüskler, uzun müddet Akdeniz ticaretini ellerinde tutmuşlardır (Demircioğlu, 1953, s.18). Bu cümleden olmak üzere onlar, Atlas Okyanusu kıyısında Tanca (Tengiz) limanını da kurmuşlardır. Daha önce de ifade edildiği üzere, Hellenler onları Tyrhenler (yani Turhanlar) diye isimlendirmişti (Demircioğlu, 1953, s.16). İşte bu isme izafeten Hellenler, Akdeniz'in batı kısmına Tirhen Denizi (Turhan Denizi) adını vermişlerdi. Zamanla bu isim diğer milletler tarafından da benimsenmiştir. Adile Ayda'ya göre, Turhan ismi bizde "Turan" kelimesini çağrıştırmaktadır ki, İranlılar Türkler'e "Turanlılar" ismini vermişlerdi. Anlaşılan odur ki, Hellenler'in vermiş olduğu isimle Turhan Denizi aslında "Turan Denizi" yani "Türk Denizi" anlamına geliyordu (Ayda, 1992, s.7).

Etrüskler'in ya da diğer adıyla Tursakalar'ın İtalya'da yoğun olarak yerleştikleri ve egemen oldukları coğrafi bölgeye, onların adına izafeten Etruria ya da Toskana denilmiştir.

Etrüskler bu bölgede 12 şehirden oluşan bir konfederasyon kurmuşlar (Demircioğlu, 1953, s. 23) ve şartlar son derece uygun olmasına rağmen, merkezi anlamda büyük bir devlet haline gelememişlerdir. Başkenti Tarkinya olan bu şehir devletleri konfederasyondaki şehirlerin her biri zenginlik ve refah içerisinde yaşıyorlardı.

Eski Roma tarihçilerinin naklettiği efsanevi bilgilere bakılacak olursa, MÖ. 753 yılında, dünya tarihinin önemli olaylarından biri gerçekleşir: Tursaka (Etrüsk) krallarından birinin torunu olan Romulus ve Romus isimli ikiz kardeşler, Tiber nehri kenarında Roma kentini kurmaya başlarlar. Ancak iki kardeş arasında şehrin kuruluşu esnasında bir anlaşmazlık olur, Romulus Romus'u öldürür ve şehri tek başına kurar (Demircioğlu, 1953, s.37). Bu şehir, ilerleyen zaman dilimi içerisinde bir dünya imparatorluğunun başkenti olacak ve gerçekten o devirde bütün yollar Roma'ya çıkacaktır.²

Latin tarihçileri zaman zaman farklı bilgiler aktarsalar da MÖ 753 ile MÖ 509 yılları arasında Roma tahtı üzerinde hüküm süren krallar, genellikle Etrüsk kökenli krallardır. Yaklaşık 250 yıl kadar sürdüğü anlaşılan bu zaman dilimi, Etrüskler için siyasi itibar, refah ve zenginlik dönemi olmuştur. Söz konusu dönemde Etruria bölgesinde yer alan 12 Etrüsk şehrinin ekonomik açıdan hayli güçlendiği ve bu zenginlik sayesinde Etrüskler'in, kentlerini anıtsal yapılar ve sanat eserleriyle donattıkları görülmektedir. Hatta öyle ki, zaman zaman bu şehirlerden bazılarının,

² Roma İmparatorluğu'nun egemen olduğu devirlerde "her şeyin çözümü Roma'da gerçekleşir" yerine, sıklıkla "Bütün yollar Roma'ya çıkar" tabiri kullanılmıştır.

zenginlik ve siyasi itibarlarına güvenerek, birliğin başkenti olarak kabul edilen Tarkinya'ya karşı bir çeşit özerklik taslamaya başladıkları da ifade edilmektedir. Esasen bu dönem, dünya tarihinde bir siteler dönemidir. Yalnız Etruria'da değil, Yunanistan ve Mezopotamya gibi zamanın diğer medeni ülkelerinde de siyasi hayat şehirler etrafında toplanmış, yani her şehir bir küçük devlet halini almıştı.

Bu arada Roma şehri de Etrüsk krallarının gayretleri ile genişlemekte, gelişmekte idi. Roma tarihçilerinin aktardığı bilgilere göre, MÖ 21 Nisan 753 tarihinde kurulduğu kabul edilen Roma kentinin (Demircioğlu, 1953, s.37) ahalisi kısa sürede büyük bir artış göstermişti. Bu nüfus artışı, şehrin kurucusu ve Roma'nın ilk kralı olduğu sanılan Romulus'un aldığı bir tedbir sayesinde gerçekleşmiştir ki, bu tedbir aynı zamanda büyük bir hata olmuştur. Romulus, diğer Etrüsk şehirleri ile İtalik şehirlerden herhangi bir sebeple kovulmuş kimselere sığınma hakkı tanıyacağını ilan etmişti. Bu duyurunun ardından başka şehirlerde barınamayan başıboş ve maceracı adamlar, Roma'ya gelmeye başlamışlardı. Bunlar, Roma dışında fakat Roma'ya yakın bir yerde hazırlanmış olan karantina bölgesinde kırk gün beslenerek, sağlık ve ahlak bakımından sınavdan geçiriliyor ve memnun kalanlar, Roma vatandaşlığına kabul ediliyorlardı.

Ancak ilginç olan, Roma'ya sığınma hakkı arayarak gelenlerin pek azı Etrüsk şehirlerindendi. Buna karşılık, Roma şehrine oldukça yakın bir mesafede bulunan "Latium" bölgesinden gelenler yani Latinler, şehre sığınanlar arasında en kalabalık kitleyi teşkil etmişlerdi.

"Roma vatandaşlığı" hakkını elde eden Latinler, zamanla "Senato" denilen Yaşlılar Meclisi'ne de üye olmuşlar ve Latinlik şuurunu koruyarak, politik güçlerini kullanmaya önem vermişlerdi.

İtalya çizmesinin güneyinde Kyme (Küme) denilen yerde, öteden beri bir Hellen kolonisi vardı. Buradaki Hellenler (Yunanlılar), Etrüskler'in siyasi gücünü, gelişmiş dış ticaretini ve sanat alanındaki şöhretlerini çekemiyorlardı.

Roma şehrine tüccar sıfatıyla girip çıkan Hellenler, Latinleri devamlı olarak Etrüskler aleyhine kışkırtıyor ve başlarından Etrüsk sülalesini atmalarını tavsiye ediyorlardı.

MÖ. 509 yılında Latinler Senato'da çoğunluğu sağlayınca, Yunan-Latin projesi, gerçekleşmek için elverişli zemini buldu. Kralın şehir dışında bulunmasından da yararlanılarak hazırlanan senaryo gereğince, kulaktan

kulağa bir dedikodu yayıldı. Güya kralın oğullarından biri, bir aile kadınına zorla tecavüz etmişti. Bu haber dalga dalga yayıldı, ardından da şehirde büyük çaplı bir protesto gösterisi düzenlendi.

Öte yandan, olağanüstü toplantıya çağrılan Senato meseleyi ele alarak, bu durumdan kralın sorumlu tutulması gerektiğine karar verdi. Latin üyelerin etkisi altında olan Senato, mantık ve adalet ilkelerini hiçe sayarak, krala sürgün cezasını reva gördü. En büyük suçlulara verilen bu ceza, kralın Roma'ya sokulmaması anlamına geliyordu. Nitekim küçük bir atlı müfreze ile gittiği yerden dönen Roma'nın son kralı II. Tarquinius (II. Tarhan), kent kapılarını yüzüne kapalı buldu. Böylece Roma'da Etrüsk dönemi son bulmuş, Latin dönemi başlamış bulunuyordu (Ayda, 1992, s.11).

MÖ. 509 yılında Roma'da krallık rejimi yıkılıp Cumhuriyet dönemi başlayıncaya kadar iş başında kalan Etrüskler, bu tarihten itibaren siyaset arenasından çekilmekle birlikte, etnik olarak mevcudiyetlerini yüzyıllar boyunca sürdürmüşlerdir. Özellikle Roma medeniyeti üzerindeki Etrüsk gölgesi hiçbir zaman ortadan kalkmamıştır (Memiş, 2009 b, s.75; Memiş, 2008, s.112). Hatta 15. yüzyılda Avrupa'da başlayan Rönesans hareketinin önderliğini Floransa kenti üstlenmiştir ki, Floransa, bir Etrüsk kentidir. Eskiçağda Roma'ya önderlik eden Etrüskler, Yeniçağ başlarında da bu defa sadece İtalya'ya değil, tüm Avrupa'ya önderlik etmişler, Avrupa'yı Ortaçağ karanlığından çekip çıkarmışlardır (Memiş-Bülbül, 2019, s.182).

6. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Sonuç olarak denilebilir ki, Etrüskler adı verilen kavim, Anadolu kökenli Troyalılar ile Türk kökenli Sakalar'ın (İskitler) İtalya'da etnik olarak karışıp kaynaşması neticesinde ortaya çıkan yeni bir halk grubudur.

Maden yönünden zengin ve ziraata elverişli Toskana bölgesine yerleşen Etrüskler, İtalya'daki mevcut köy kültürünü şehir kültürüne dönüştürdükleri gibi, ziraatı ve madenciligi de geliştirmişlerdir. Gemicilik alanında da son derece maharetli olan Etrüskler, uzun süre Akdeniz ticaretini ellerinde tutmuşlardır.

MÖ 753 yılında kurulan Roma kentinin kurucusu Romulus da aslında Troyalı bir prens olan ve Vergilius'un Aeneas adlı destanının başkahramanı olarak görünen Aeneias'ın soyundan gelmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde Roma kenti, Yeni Troya olarak da kabul edilebilir.

Roma şehir devleti yaklaşık 250 yıl Etrüsk kökenli krallar tarafından idare edilmiş ve MÖ 509 yılında kurgulanan bir senaryo neticesinde

Roma'daki krallık rejimine son verilmiş ve Etrüskler'in siyasi arenadan çekilmeleri sağlanmıştır.

Fakat ilginçtir ki, Cumhuriyet döneminde de Roma, Etrüskler'den miras olarak devraldığı sistemi neredeyse aynen devam ettirmiştir. Gerek ordu teşkilatında gerek yönetim organlarında gerek mimaride gerekse birtakım gelenek ve inançlar açısından Roma, Etrüskleri taklit etmek durumunda kalmıştır. Başka bir ifadeyle Etrüskler, her alanda Roma'ya hocalık etmişlerdir.

7. SUMMARY

In order to follow the course of Roman history in Ancient Italy, first of all, it is necessary to examine the people called Etruscans more closely. Because the Etruscans brought the city culture to Italy and played an important role in the fate of the peninsula by establishing political dominance in Italy long before Rome. Apart from all these, Etruscan civilization was also the basis of Roman civilization.

The people known as Etruscans is actually an important folk group formed by mingling of Anatolian Trojans and Scythians of Turkish origin in Italy and transforming the existing village culture in Italy into urban culture.

While Greeks called them **Tyrsenes** or **Tyrhenes**, Romans called this people **Tuscanians** or **Etruscans**. However, the Etruscans called themselves **Rasenna**.

The Trojans who emerged as the representatives of the Eastern Block in the Trojan War, which is regarded as the first great struggle of the Eastern and Western worlds in human history, were defeated by the Achaeans representing the West at the end of a ten-years struggle. After a while, the Trojans, who had to participate in the Sea Peoples Migration, found themselves at the gates of Egypt. The Trojans, who participated in both the first and second stages of the Sea Peoples Migration, unfortunately lost their struggle against the Egyptian Pharaohs. Having to return to their homeland in Çanakkale region, the Trojans, seeing that their homeland had become uninhabitable, migrated to the İzmir region. However, because of the Achaean immigrants who migrated to this region from Greece, they left Anatolia completely at the beginning of the 10 th century BC and migrated to the Toscana region of Italy by sea.

About two centuries after this event, we come across two Turkish tribes who entered Anatolia from over the Caucasus. These are the Scythians

and Cimmerian tribes. The Cimmerians, who established hegemony over Anatolia for about 100 years, also abolished the Phrygian Kingdom in Central Anatolia.

According to Herodotos, the Scythians, who entered Anatolia after the Cimmerians and ruled Eastern Anatolia for 28 years, invaded the Southern Russia lands emptied by the Cimmerians and established the Great Scythian Empire there. But, some groups of the Scythians continued their march in the west direction and reached the Western Anatolia shores and immigrated to Italy from here by ships. This group of the Scythians and the Trojans, who had previously immigrated to Italy, mingled and merged and paved the way for the formation of a new community in Italy where the Turkishness features predominated, who are called the Etruscans or Tursacianians.

Therefore, the origin of this new people is based on both Anatolia and Central Asia. There are other evidences showing that they are of Central Asia origin. One of these is the wolf motif. The motif of the she-wolf suckling Romulus and Romus brothers is obviously one of the most important signs that the Etruscans were connected with Central Asia. There is no doubt that the eagle motif on the staffs of Etruscan kings is also of Asian origin. Because the double-headed eagle is encountered for the first time in the history of the Sumerians, this people came to Mesopotamia from Central Asia. The double-headed eagle called “**imdigud**” in Sumerian cuneiform tablets is also seen in the Gokturks, who were among the Central Asian Turks, and later in the Seljuks, that all these tribes have their origins in the same place. Therefore, there no doubt that at least one of the two societies (Trojans + Scythians = Etruscans) that make up the Etruscans is of Central Asian origin. The people of Central Asian origin we are talking about here are, of course, the Scythians.

Another proof that the Etruscans have predominantly Turkish characteristics is that the color “**red**” is accepted as a sacred color by the Etruscans, as it is for all Turks. Etruscan depictions on the reliefs reveal that these people were of medium height, broad shoulders and round heads, just like the Turks.

The Etruscan people, formed by the ethnic mingling of the Western Anatolian Trojans and the Central Asian Scythians, brought the urban culture of the Anatolian and Aegean coasts to Italy, which had been living the village culture until then.

Etruscans not only brought city life to Italy, they also developed

agriculture and mining. They are said to have promoted viticulture and olive cultivation in Italy. Etruscans, who developed maritime trade in a short time, held the Mediterranean trade for a long time.

The brothers Romulus and Romus, the founders of the city Rome, are also of Etruscan origin. According to the Roman historical tradition, the first kings of Rome, which was founded in 753 BC, also came from Etruscan descent.

In this study, we tried to reveal the formation of Etruscans and their influence and contribution to Roman civilization in the light of written and archaeological sources.

8. KAYNAKLAR

- Akman, Ş. T. (2011). Türk tarih tezi bağlamında erken Cumhuriyet dönemi resmi tarih yazımının ideolojik ve politik karakteri. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(1), Ankara, 80-109.
- Alpman, A. (1982). Hurriler. *A. Ü. D.T. C. F. Tarih Araştırmaları Dergisi* 25, 283-313.
- Ayda, A. (1992). *Etruskler (Tursakalar) Türk idiler*. Ankara.
- Barnett, R. D. (1975). The Sea Peoples. *CAH II/2*, chp. XXVIII, Cambridge, 359-371.
- Bayram, S. (1989). Kaynaklara göre Güneydoğu Anadolu'da proto-Türk izleri. *Türk Dünyası Araştırmaları* 62, 9-118.
- Bridgman, T., (1998). Who were the Cimmerians?, *Hermathena* 164(Summer), 31-64.
- Demircioğlu, H. (1953). *Roma tarihi*. 1. Cilt. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayını.
- Durmuş, İ. (1993). *İskitler (Sakalar)*. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Erhat, A. (1999). *Homeros (gül ile söyleşi)*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Erzen, A. (1986). *Doğu Anadolu ve Urartular*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayını.
- Herodotos, (2002). *Herodot tarihi* (Çev. Müntekim Ökmen). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Homeros, (1975). *İlyada* (Çev. Azra Erhat-A. Kadir). İstanbul: Sander Yayınları.
- Huxley, G. L. (1960). *Achaeans and Hittites*. Oxford.
- İplikçioğlu, B. (1994). Eskiçağ tarihinin ana hatları. İstanbul: Bilim Teknik Yayınevi.
- Karabağ, H. (2018). 1930'ların dünyasında Türk tarih tezini anlamak ve tarih IV kitabı örneği. *Atlas Journal* 4(10), 556-565.
- Kınal, F. (1987). Eski Anadolu tarihi. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayını.
- Kocatürk, U. (1987). Atatürk'ün tarih tezi: Bir uygarlık beşiği olarak Ortaasya. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi* III(9), 503-507.

- Macalister, R. A. S. (1914). *The Philistines, their history and civilization*. London: Oxford University Press.
- Mansel, A. M. (1971). *Ege ve Yunan tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayını.
- Memiş, E. (1988). MÖ. 3. Binyılda Anadolu'da Türkler, *Türk Dünyası Araştırmaları* 53, 35-46.
- Memiş, E. (2006). *İsrail nereye koşuyor? (En eski çağlardan günümüze İsrail-Filistin mücadelesi)*. Bursa: Ekin Kitabevi Yayını.
- Memiş, E. (2007). *Kadeş barış antlaşması isminin doğruluğu üzerine farklı bir yaklaşım, Mısır-Hitit Ebedi Barış Antlaşması (Kadeş) ve Eski Önasya'da Barış*. Nevşehir: Nevşehir Belediyesi- E. Ü. Kapadokya Araştırma Merkezi Yayını, 15-27.
- Memiş, E. (2008). Etrüsk kavminin oluşumunda Troyalılar'ın ve İskitler'in (Sakalar) rolü. *Tarihten Bir Kesit: Etrüskler Sempozyum Bildirileri*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayını, 107-112.
- Memiş, E. (2009 a). *Eskiçağ tarihinde Doğu-Batı mücadelesi*. Konya: Çizgi Kitabevi Yayını.
- Memiş, E., (2009 b). *Eskiçağda Türkler*. Konya: Çizgi Kitabevi Yayını.
- Memiş, E. (2012 a). *Troya ve Troyalılar (Troyalılar Türk müdür?)*. Ankara: Altınpost Yayınları.
- Memiş, E. (2012 b). *İskitler'in tarihi*. Ankara: Altınpost Yayınları.
- Memiş, E. (2019 a). *Eskiçağ medeniyetleri tarihi*. Bursa: Ekin Kitabevi Yayını.
- Memiş, E. (2019b). Eskiçağda kıtlık felaketlerinin sebep olduğu göçlerin ekonomik ve sosyal hayata yansımaları, *İzmir Demokrasi Üniversitesi Üçüncü İktisat Tarihi Kongresi Bildirileri-1*. İzmir: İzmir Demokrasi Üniversitesi Yayını, 63-77.
- Memiş, E. (2020). *Eskiçağ Türkiye tarihi*. Bursa: Ekin Kitabevi Yayını.
- Memiş, E. & C. Bülbül, (2019). *Eskiçağda göçler*. Bursa: Ekin Kitabevi Yayını.
- Morris, J. (2006). *The origins of the sea peoples*. Florida State University Classics, Florida, 1-54.
- Oral, E. & K. Aktın. (2010). Türk tarih tezi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, III(2), 463-474.
- Özkul, Y. E. (2019). Akademik literatürde Türk tarih tezi sorunsalı. *İzmir Sosyal Bilimler Dergisi* 1(1), 38-50.
- Page, D. (1959). *History and the homeric Iliad*. Los Angeles.
- Rice, T. T. (1958). *The Scythians*. London.
- Sevin, V. (1982). Frigler. *Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi*, İstanbul, 245-275.
- Stubbings, F. H. (1965). The recession of mycenaean civilization. *CAH*, chp. XXVIII, Cambridge.
- Tarhan, M. T. (1979). Eskiçağda Kimmerler problemi. *VIII. Türk Tarih Kongresi Bildirileri*, Cilt 1, 335-369.
- Türkkan, R. O. (2012). *İlk tarihin surlarında Türk izleri*. İstanbul: Nokta Kitap.
- Umar, B. (1999). *İlkçağda Türkiye halkı*. İstanbul: İnkılap Kitabevi Yayını.
- Yıldırım, R. (1996). *Eskiçağda Anadolu*. İzmir: Meram Yayıncılık.

Çatışma beyanı: Makalenin yazarı bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişkileri bulunmadığını dolayısıyla herhangi bir çıkar çatışmasının olup/olmadığını beyan eder.

Destek ve teşekkür: Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

